

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

541Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ, 20.2.2019 - 21.2.2019

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2019: Για μια ισχυρότερη Ευρώπη απέναντι στην παγκόσμια αβεβαιότητα»

[COM(2018) 770 final]

(2019/C 190/04)

Εισηγήτρια: η κα. **Anne DEMELENNE**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 18.2.2019
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	1.2.2019
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	20.2.2019
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	541
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	124/1/0

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης (ΕΕΑ) δίνει μια θετική σε γενικές γραμμές αξιολόγηση της οικονομικής και κοινωνικής πρόοδου κατά τα τελευταία έτη σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη, τις επενδύσεις και τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Παρά τις ευπρόσδεκτες βελτιώσεις που καταγράφονται από το 2014, τα στοιχεία που υποβλήθηκαν καταδεικνύουν ότι οι επιδόσεις δεν ήταν εντυπωσιακές σε σύγκριση με τα αντίστοιχα άλλων προηγμένων οικονομιών.

1.2. Η ΕΕΑ κάνει λόγο για κινδύνους από εξωτερικά γεγονότα, χωρίς ωστόσο να προτείνει επαρκή αντίμετρα. Οι εξωτερικές απειλές θα έπρεπε να υποδεικνύουν την ανάγκη κατάρτισης πολιτικών παροχής κινήτρων για τη διατήρηση των επιπέδων ανάπτυξης και απασχόλησης. Τούτο έχει συνέπειες στους προϋπολογισμούς της ΕΕ και των κρατών μελών.

1.3. Η ενίσχυση της παραγωγικότητας είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της ανταγωνιστικής θέσης της ΕΕ και τη βελτίωση της ευημερίας. Ιδιαίτερης αποδοχής πρέπει να τυγχάνουν μεταρρυθμίσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση της παραγωγικότητας. Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη διεξοδικής αξιολόγησης των πολιτικών του παρελθόντος, υπό το πρίσμα των ανάμικτων αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένων του αργού ρυθμού οικονομικής ανάκαμψης, των συνεχιζόμενων προβληματισμών όσον αφορά την παραγωγικότητα σε σχέση με τους ανταγωνιστές και της αύξησης της επισφαλούς απασχόλησης.

1.4. Όπως τονίζεται στην ΕΕΑ, η αύξηση της παραγωγικότητας εξαρτάται από τη βελτίωση στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Η εν λόγω προσέγγιση θα πρέπει να υποστηρίζεται από τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία πολιτών, καθώς και μέσω δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ.

1.5. Επικροτείται η εξέχουσα σημασία που αποδίδεται στον κοινωνικό πυλώνα. Θα πρέπει να καταστεί σαφέστερος ο τρόπος με τον οποίο θα υλοποιηθεί ο κοινωνικός πυλώνας, ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούν να διατίθενται πόροι μέσω των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Ταμείων και άλλων ευρωπαϊκών μέσων, αλλά και το πώς θα χρηματοδοτείται ο πυλώνας σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών.

1.6. Υπάρχουν αναφορές σε τομείς στους οποίους έχουν προταθεί νέες πολιτικές, συμπεριλαμβανομένης της δίκαιης φορολογίας, της τραπεζικής ένωσης και της λειτουργίας της ζώνης του ευρώ. Η πρόοδος είναι πολύ αργή και οι προτάσεις, συχνά, μάλλον περιορισμένης έκτασης. Θα ήταν επωφελής η πλήρης συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών.

1.7. Ενώ γίνεται σύντομη αναφορά στη σημασία της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, το ζήτημα εξετάζεται επιφανειακά, λαμβανομένων υπόψη των συναφών κινδύνων για την οικονομία, όπως αυτοί περιγράφονται στην έκθεση για τους παγκόσμιους κινδύνους (Global Risk Report) (1) του Παγκοσμίου Οικονομικού Φόρουμ. Ομοίως, δεν εξετάζεται το ζήτημα του εξωτερικού κόστους της οικονομίας των ανθρακούχων εκπομπών. Τα μέτρα που έχουν υιοθετηθεί μέχρι σήμερα για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής παραμένουν ανεπαρκή. Ένα σημαντικό βήμα θα ήταν η μετονομασία της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης σε Ετήσια Επισκόπηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Πέραν της αναγνώρισης της σημασίας της κλιματικής αλλαγής, αναγνωρίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο και η ανάγκη διασφάλισης της βιωσιμότητας των πεπερασμένων πόρων και της προστασίας τους περιβάλλοντος ούτως ώστε να διαφυλαχθούν τα συμφέροντα της οικονομίας και των μελλοντικών γενεών.

1.8. Σε πολλούς τομείς, η εφαρμογή των πολιτικών εξαρτάται από κάποιους χρηματοδοτικούς πόρους από τον ιδιωτικό τομέα, αλλά και από τον δημόσιο. Η χρηματοδότηση θα πρέπει να διευκολυνθεί τόσο με μεταρρυθμίσεις για τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα όσο και με επαρκή προϋπολογισμό της ΕΕ και με τη δέσμευση για την εφαρμογή ενός «χρυσού κανόνα», ο οποίος θα επιτρέπει τη χρηματοδότηση από τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών για κοινωνικά και οικονομικά παραγωγικές επενδύσεις που δεν απειλούν τη μελλοντική βιωσιμότητα του προϋπολογισμού.

2. Οι γενικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης (ΕΕΑ) 2019

2.1. Η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2019 εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο 22 διαδοχικών τριμήνων οικονομικής ανάπτυξης, παρέχοντας έτσι την ευκαιρία να εφαρμοστούν οι μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των αυξανόμενων παγκόσμιων αβεβαιοτήτων και των πιθανών εσωτερικών κινδύνων, και συγκεκριμένα:

- αύξηση των επενδύσεων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα για την ενίσχυση της συνολικής αύξησης της παραγωγικότητας των συντελεστών·
- παροχή υψηλής ποιότητας επενδύσεων στην Ε & Α, την καινοτομία, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες και τις υποδομές·
- αύξηση της παραγωγικότητας, της κοινωνικής ένταξης και της θεσμικής ικανότητας·
- εύρυθμες και ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές·
- διασφάλιση της μακροοικονομικής σταθερότητας και εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών.

(1) Έκθεση του Παγκοσμίου Οικονομικού Φόρουμ για τους παγκόσμιους κινδύνους 2019.

3. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αδιάλειπτη δέσμευση για στήριξη των μεταρρυθμίσεων που έχουν ως στόχο την αύξηση των επενδύσεων υψηλής ποιότητας και της παραγωγικότητας, την αποφυγή των αποκλεισμών και τη θεσμική ποιότητα, καθώς και την εξασφάλιση μακροοικονομικής σταθερότητας και υγιών δημόσιων οικονομικών. Εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι αναγνωρίζεται η ανάγκη για επενδύσεις στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, για ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ΕΕ, για αντιμετώπιση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των περιφερειών, αλλά και όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την επίτευξη συντονισμού μεταξύ των μέσων πολιτικής. Ωστόσο, μένει να προσδιοριστεί ο τρόπος με τον οποίο θα επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι. Επιπλέον, η αξιολόγηση των οικονομικών επιδόσεων δεν αντιστοιχεί με τα δεδομένα που επισυνάπτονται σε όλους τους τομείς παραμένοντας εφησυχαστική σε ορισμένα σημεία: τα θετικά χαρακτηριστικά υπερτονίζονται και, σε ορισμένες περιπτώσεις, διατυπώνονται αβάσιμοι ισχυρισμοί σχετικά με τις θετικές επιδράσεις των προηγούμενων πολιτικών.

3.2. Αναφέρονται κίνδυνοι και αβεβαιότητες, όπως οι αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία, η εμπορική πολιτική των ΗΠΑ και οι αβεβαιότητες στις μελλοντικές σχέσεις με το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο κίνδυνος ύφεσης στο εγγύς και στο μεσοπρόθεσμο μέλλον καταδεικνύει ότι υπάρχει ανάγκη προετοιμασίας μέτρων τόνωσης για τη διατήρηση των επιπέδων ανάπτυξης και απασχόλησης, σύμφωνα με τις συστάσεις του ΟΟΣΑ⁽²⁾. Προκειμένου να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η δημιουργία μηχανισμού μακροοικονομικής σταθεροποίησης στο πλαίσιο του προϋπολογισμού της ΕΕ, ο οποίος θα συμβάλει στην αύξηση της οικονομικής ανθεκτικότητας της ζώνης. Μπορεί να χρησιμεύει ως απόθεμα ασφαλείας έναντι των κραδασμών και ενδέχεται να επιτρέψει στη ζώνη του ευρώ να εφαρμόσει τη θετική δημοσιονομική πολιτική που έχει ζητήσει η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ)⁽³⁾, ακόμη και αν μεμονωμένα κράτη μέλη δεν χρησιμοποιούν τον διαθέσιμο φορολογικό τους χώρο σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς στόχους.

3.3. Υπάρχουν επίσης κίνδυνοι από τις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις μετά τις σχετικά απογοητευτικές οικονομικές και κοινωνικές επιδόσεις της περιόδου μετά το 2008. Αυτό υπογραμμίζει επίσης τη σημασία τόσο των μεταρρυθμίσεων αυτών όσο και των μέτρων πολιτικής δεδομένου ότι θα οδηγήσουν σε βελτίωση της παραγωγικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης και στην ενίσχυση της συνοχής και της κοινωνικής διάστασης των πολιτικών.

3.4. Ανάπτυξη

3.4.1. Η ΕΕ βιώνει πέντε χρόνια οικονομικής ανάπτυξης από το 2014, με επίπεδα υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ σε ορισμένες χώρες με χαμηλότερο εισόδημα. Μειώθηκαν έτσι έως κάποιο βαθμό οι αποκλίσεις μεταξύ του υψηλότερου και του χαμηλότερου εισοδήματος στην ΕΕ, μολοντί κάποιες άλλες χώρες έμειναν πίσω, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέες διαστάσεις απόκλισης.

3.4.2. Από το 2017, σημειώνεται κάποια ανάπτυξη σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, για πρώτη φορά μετά την κρίση. Εντούτοις, η ανάπτυξη εξακολουθεί να είναι πιο αργή στην ΕΕ συνολικά από ό,τι κατά την περίοδο πριν από την κρίση, και δεν είναι εντυπωσιακή όταν αντιπαραβάλλεται με την πρόσφατη ανάπτυξη άλλων προηγμένων οικονομιών. Η ΕΕ οφείλει επίσης να αναπληρώσει ουσιαστικότερο χαμένο έδαφος λόγω της εξαιρετικής διάρκειας της ύφεσης μετά το 2008.

3.5. Κοινωνικές πτυχές

3.5.1. Τόσο το επίπεδο απασχόλησης όσο και το ποσοστό απασχόλησης παρουσιάζουν σημαντική ανάκαμψη από τα χρόνια της ύφεσης μετά το 2008. Αν και, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που προσαρτήθηκαν στην ΕΕΑ, η τάση που επικρατεί ως προς τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αφορά τα υψηλότερα επίπεδα δεξιοτήτων, ωστόσο συνοδεύεται από πτώση όσον αφορά την ποιότητα πολλών από τις νεοδημιουργηθείσες θέσεις απασχόλησης.

3.5.2. Οι εργαζόμενοι απασχολούνται όλο και περισσότερο βάσει συμβάσεων προσωρινής και μερικής απασχόλησης, ενώ η πλειοψηφία θα προτιμούσε μια τυποποιημένη σύμβαση πλήρους απασχόλησης⁽⁴⁾. Το ποσοστό των εργαζομένων μερικής απασχόλησης αυξήθηκε από 16,8 % σε 18,7 % του συνόλου της απασχόλησης από το 2008 έως το 2017, με υψηλότερα επίπεδα και μεγαλύτερη αύξηση για τους νέους. Αν και σήμερα εργάζονται περισσότεροι άνθρωποι, οι συνολικές ώρες εργασίας το 2017 παρέμειναν ελαφρώς χαμηλότερες από το επίπεδο του 2008⁽⁵⁾.

3.5.3. Όπως αναγνωρίζεται στην ΕΕΑ, ο αριθμός των ατόμων που εργάζονται και αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας είναι υψηλός και αυξάνεται σε πολλά κράτη μέλη (2008: 8,6 %, 2017: 9,6 % του ενεργού πληθυσμού⁽⁶⁾). Το υψηλότερο συνολικό επίπεδο απασχόλησης -αν και η απασχόληση πρέπει να είναι προτιμότερη από την ανεργία- δεν αποτελεί απόδειξη ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.

⁽²⁾ ΟΟΣΑ, Οικονομική επιθεώρηση, Νοέμβριος 2018: « Editorial »(κύριο άρθρο) του επικεφαλής οικονομολόγου και «Γενική εκτίμηση της μακροοικονομικής κατάστασης» σ. 43-46.

⁽³⁾ Επιπρόσθετη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ το 2018»(ΕΕ C 62 της 8.6.2018, σ. 312).

⁽⁴⁾ COM(2018) 761 final, σ. 14.

⁽⁵⁾ COM(2018) 761 final, σ. 14.

⁽⁶⁾ COM(2018) 761 final, σ. 41.

3.5.4. Ομάδες, όπως οι δικαιούχοι παροχών αναπηρίας, πολύ συχνά δεν συνυπολογίζονται στα ποσοστά ανεργίας (*). Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις συστάσεις, ιδίως όσον αφορά την παροχή ευελιξίας και ασφάλειας στις εν λόγω ομάδες με στόχο να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους στην ανοικτή αγορά εργασίας χωρίς αυτό να συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος σε παροχές.

3.5.5. Πρέπει επίσης να διασφαλιστεί ότι τα άτομα με επισφαλείς και άτυπες συμβάσεις απασχόλησης, όπως οι αυτοαπασχολούμενοι, οι εργαζόμενοι με μειωμένο ωράριο, ή εκείνοι που απασχολούνται σε πλατφόρμες, έχουν πρόσβαση σε κατάλληλη κοινωνική προστασία. Ανησυχία προκαλούν επίσης τα άτομα των οποίων οι δαπάνες που απορρέουν από υπάρχουσα κατάσταση υγείας ή αναπηρίας καθιστούν την επιβίωση αδύνατη και τα οποία ενίοτε χάνουν την επαρκή οικονομική στήριξη για σχετικές δαπάνες όταν ασκούν αμειβόμενη επαγγελματική δραστηριότητα.

3.5.6. Η Επιτροπή προτείνει την προσαρμογή της κοινωνικής προστασίας με βάση τις νέες μορφές απασχόλησης. Ασφαλώς, θα πρέπει να βρεθούν νέες πηγές χρηματοδότησης, εντούτοις η μελλοντική πορεία περνά μέσα από την επιστροφή στις ποιοτικές θέσεις εργασίας που θα ανακλούν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, και στις βιώσιμες συμβάσεις απασχόλησης που θα εξασφαλίζουν στους πολίτες το δικαίωμα ικανής κοινωνικής προστασίας. Θα πρέπει επίσης να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις στην αγορά εργασίας σε βάρος ορισμένων ομάδων - ηλικιωμένων, αλλοδαπών, ατόμων με αναπηρία, νέων και γυναικών-, πολλοί από τους οποίους συχνά διαθέτουν υψηλά προσόντα.

3.5.7. Επικροτούνται οι αναφορές στην εξασφάλιση ευρύτερης πρόσβασης σε υπηρεσίες υψηλής ποιότητας και στη βελτίωση της πρόσβασης των γονέων (και ιδιαίτερα των γυναικών) στην αγορά εργασίας λόγω των θετικών τους αποτελεσμάτων όσον αφορά την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και τη βελτίωση της προσφοράς εργασίας. Θα πρέπει επίσης να προωθηθούν πολιτικές για την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στο πλαίσιο μιας μεταναστευτικής πολιτικής που θα αντικατοπτρίζει τις ευρωπαϊκές αξίες της αλληλεγγύης και της ανεκτικότητας και θα σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα.

3.6. Μισθοί και παραγωγικότητα

3.6.1. Η αύξηση των μισθών ήταν πολύ ισχυρή και οι αποκλίσεις μεταξύ των χωρών, ακόμη και για την ίδια εργασία, παραμένουν σημαντικές. Η αύξηση των μισθών για την ΕΕ, στο σύνολό της, παραμένει κάτω από το επίπεδο αύξησης της παραγωγικότητας.

3.6.2. Αυτό σημαίνει ότι οι μισθοί αντιπροσωπεύουν χαμηλότερο μερίδιο του εθνικού εισοδήματος. Ο βαθμός στον οποίο κατανέμονται ομοιόμορφα τα οφέλη από την αύξηση της παραγωγικότητας ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών, ανάλογα με το περιθώριο επιτυχών συλλογικών διαπραγματεύσεων και τις πολιτικές για την ενθάρρυνση της αύξησης των μισθών. Αν και η υψηλότερη παραγωγικότητα θα έπρεπε κανονικά να θεωρείται απαραίτητη, αν όχι αποκλειστική, προϋπόθεση για υψηλότερους μισθούς, η συστηματική σύνδεση μεταξύ της παραγωγικότητας (η οποία εξαρτάται επίσης από τις επενδύσεις) και των μισθών δεν θα πρέπει να συγκαλύπτει τις αυξήσεις του κόστους ζωής όσον αφορά τον καθορισμό των μισθών, διαφορετικά, ενδέχεται να οδηγηθούμε σε σοβαρές κοινωνικές εντάσεις.

3.6.3. Οι χαμηλοί μισθοί αποτελούν επίσης εμπόδιο στην αύξηση της παραγωγικότητας στις χώρες με χαμηλότερες αμοιβές, ενθαρρύνοντας τα άτομα με τα περισσότερα προσόντα να αναζητήσουν απασχόληση αλλού. Η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού θα πρέπει να επικροτηθεί εφόσον αποτελεί επιλογή των ατόμων. Συμβάλλει, επίσης, στην απόκτηση γνώσεων και εμπειρίας, οι οποίες μπορούν να μεταφερθούν πίσω στη χώρα προέλευσης. Ωστόσο, η μετανάστευση των πλέον ειδικευμένων εργατικών δυναμικού έχει επίσης αποθαρρύνει τις επενδύσεις σε δραστηριότητες όπου απαιτείται υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων, με αποτέλεσμα οι χώρες με χαμηλότερους μισθούς να μην δύνανται να αναπτύξουν πιο απαιτητικές οικονομικές δραστηριότητες.

3.6.4. Τα αυξημένα επίπεδα αμοιβών σε ορισμένα κράτη μέλη (κυρίως στην ανατολική και Κεντρική Ευρώπη) οφείλονται στην αύξηση των κατώτατων μισθών και τις υψηλότερες αμοιβές του δημόσιου τομέα. Η αύξηση της κατανάλωσης συνέβαλε στην αύξηση του ΑΕγχΠ. Ομοίως, η θέσπιση μέτρων για τη διασφάλιση ελάχιστου μισθού και ελάχιστου εισοδήματος στο πλαίσιο διαδικασίας κοινωνικής σύγκλισης στην ΕΕ μπορεί να αποτελέσει σημαντικό στοιχείο κοινωνικής προστασίας και επίτευξης αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου σε όλες τις χώρες, ενώ παράλληλα θα συμβάλει στη στήριξη της ανάπτυξης.

3.7. Παραγωγικότητα και δεξιότητες

3.7.1. Η υστέρηση στην αύξηση της παραγωγικότητας σε σχέση με τους κυριότερους παγκόσμιους ανταγωνιστές αποτέλεσε συνέπεια μιας πιο μακροχρόνιας περιόδου ύφεσης μετά το 2008, όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 3 (*). Η υστέρηση είναι ιδιαίτερα αισθητή στη ζώνη του ευρώ. Η μείωση του χάσματος αυτού απαιτεί την ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την εφαρμογή της έρευνας και καινοτομίας. Επιπλέον, το δυναμικό του πληθυσμού της ΕΕ θα πρέπει να αξιοποιηθεί πλήρως, ελαχιστοποιώντας τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας και τον κοινωνικό αποκλεισμό και επενδύοντας σε μέσα που θα συμβάλουν στην ένταξη των μακροχρόνια άνεργων στην αγορά εργασίας.

(*) Η κοινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την απασχόληση κατά το 2018 δείχνει ότι μόνο 47,4% των ατόμων με αναπηρία σε ηλικία εργασίας εργάζονται στην ΕΕ.

(*) COM(2018) 770 final, σ. 6.

3.7.2. Η βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, των προσόντων, της νοοτροπίας και της δημιουργικότητας παραμένει απολύτως απαραίτητη προϋπόθεση για την αύξηση της παραγωγικότητας. Συμβάλλει επίσης στη δημοκρατία και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ΕΕΑ ορθώς υπογραμμίζει τη σημασία των επενδύσεων για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων, της εκπαίδευσης και της διά βίου μάθησης. Το 40 % των εργοδοτών αναφέρει δυσκολίες στην πρόσληψη κατάλληλα ειδικευμένου προσωπικού. Πολλοί υποψήφιοι εργαζόμενοι δυσκολεύονται επίσης να χρησιμοποιήσουν τα προσόντα τους στη χώρα καταγωγής τους.

3.7.3. Είναι ουσιαστικής σημασίας η ανάπτυξη στρατηγικών ώστε να προβλέπονται και να καλύπτονται οι μελλοντικές απαιτήσεις δεξιοτήτων, μαζί με ικανά συστήματα επικύρωσης των προσόντων, και να διασφαλίζεται ότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση αντιστοιχούν στις ανάγκες της απασχόλησης. Θα πρέπει επίσης να εξασφαλιστεί η υποστήριξη των εργοδοτών όσον αφορά την προμήθεια διαθέσιμων υπαλλήλων με επαρκείς δεξιότητες και προσόντα μέσω της επένδυσης σε υπηρεσίες στήριξης για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, ιδίως για τις ομάδες που υφίστανται διακρίσεις, όπως άτομα με αναπηρία ή άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο, αλλά και για την παροχή στήριξης όσον αφορά τη συνέχιση των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ⁽⁹⁾. Οι εργοδότες βαρύνονται με τη σημαντική ευθύνη να επιτρέπουν και να διευκολύνουν την ενίσχυση των δεξιοτήτων και των προσόντων -η κατάσταση ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των κρατών μελών-, η δε ανάπτυξη και εφαρμογή επιτυχημένων στρατηγικών είναι «αδιανόητη» χωρίς την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας πολιτών, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των εταιρειών κατάρτισης. Βάσει της ΕΕΑ η εξασφάλιση ισοτιμίας πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση «απαιτεί επαρκείς επενδύσεις», στις οποίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται οι δημόσιες επενδύσεις που υποστηρίζονται από την ΕΕ μέσω των συστάσεων ανά χώρα, καθώς και της δέουσας συμμετοχής των διαρθρωτικών ταμείων και του Επενδυτικού της Σχεδίου.

3.8. Η κλιματική πρόκληση

3.8.1. Η ΕΕΑ είναι ιδιαίτερως ασαφής και ανεπαρκής ως προς τους κινδύνους που παρουσιάζει η κλιματική αλλαγή και ως προς την πρόοδο της ΕΕ στην επίτευξη των στόχων του Παρισιού. Σε αντίθεση με την έκθεση για τους παγκόσμιους κινδύνους (Global Risk Report) ⁽¹⁰⁾, η οποία παρουσιάστηκε τον Ιανουάριο 2019 στους συμμετέχοντες του Παγκοσμίου Οικονομικού Φόρουμ, η σημασία της κλιματικής αλλαγής για την ανάπτυξη και την οικονομία εξετάζεται ανεπαρκώς. Βάσει της εν λόγω έκθεσης οι τρεις (!) μείζονες απειλές για την παγκόσμια οικονομία σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και την εξαιρετικά άτολμη πολιτική δράση όσον αφορά την απαλλαγή της οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές. Η προστασία του κλίματος δεν αποτελεί πλέον ζήτημα προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά υπαρκτή προϋπόθεση για την οικονομία. Οι τακτικές εκθέσεις που καταρτίζονται από το Bloomberg NEF δείχνουν ότι οι επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια μειώνονται από το 2011 ⁽¹¹⁾. Η ΕΕ δεν μπορεί να διεκδικήσει την παγκόσμια πρωτοπορία σε αυτόν τον τομέα, ή σε καινοτομίες που οδηγούν σε μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

3.8.2. Η έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Αλλαγή του Κλίματος (Intergovernmental Panel on Climate Change/IPCC) τονίζει τον επείγοντα χαρακτήρα της ανάληψης δράσεων κατά της κλιματικής αλλαγής, η οποία μπορεί να καταστεί μη αναστρέψιμη σε τρία χρόνια. Θα πρέπει επίσης να διατίθενται κονδύλια σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές επενδύσεις) για τον εκουγχρονισμό και την απαλλαγή από τον άνθρακα στη βιομηχανία, τις μεταφορές και την ενέργεια.

3.8.3. Αποτελεί επίσης θέμα δημοσιονομικής διακυβέρνησης λόγω του εξαιρετικά υψηλού κόστους της σημερινής οικονομίας. Η ΕΕΑ, όμως, αποκλείει σχεδόν εξολοκλήρου αυτό το ζήτημα, παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή δημοσίευσε σχεδόν ταυτοχρόνως με την ΕΕΑ αριθμητικά στοιχεία, βάσει των οποίων οι καταστροφές που οφείλονται σε μετεωρολογικά φαινόμενα το 2017 ανήλθαν σε 283 δισεκατ. ευρώ ⁽¹²⁾. Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα ότι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εκτιμά ότι οι άμεσες και έμμεσες επιδοτήσεις για την παραγωγή ενέργειας με βάση τον άνθρακα στην ΕΕ ανέρχονται ετησίως στα 330 δισεκατ. δολάρια. Για τον λόγο αυτόν, το γεγονός ότι το ζήτημα της εσωτερικής του εξωτερικού κόστους, καθώς και η συζήτηση σχετικά με την πορεία «πέρα από το ΑΕγχΠ» δεν εξετάζονται στην ΕΕΑ συνιστά σημαντική παράλειψη.

3.9. Επενδύσεις

3.9.1. Οι επενδύσεις είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση της παραγωγικότητας. Το ζήτημα είναι επιτακτικής σημασίας για την ΕΕ, δεδομένου ότι υστερεί σε σχέση με τους κύριους ανταγωνιστές της σε βασικούς κλάδους της πλέον σύγχρονης τεχνολογίας και στην ανάπτυξη τεχνολογίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Μια συνεχώς βελτιούμενη οικονομία αποτελεί καθοριστικής σημασίας βάση για τη χρηματοδότηση παροχών κοινωνικής ασφάλισης και υγειονομικής περίθαλψης στο επίπεδο που επιθυμούν οι Ευρωπαίοι πολίτες. Η πρωϊότητα της ευημερίας, της συνοχής και της κοινωνικής δικαιοσύνης είναι πλήρως συμβατή με την οικονομική μεγέθυνση και την αύξηση της παραγωγικότητας ⁽¹³⁾.

3.9.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψη της ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για την εξάλειψη των εμποδίων στις επενδύσεις και για τη δημιουργία ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος. Η ολοκλήρωση της Ενεργειακής Ένωσης, η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά και το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία θα μπορούσαν να προσφέρουν επενδυτικές ευκαιρίες. Επιπλέον, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι νέες δυνατότητες για οικολογικές επενδύσεις, με σκοπό την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

⁽⁹⁾ Στην κοινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την απασχόληση κατά το 2018 επισημαίνεται ότι τα άτομα με αναπηρία είναι πιθανότερο να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο από ό,τι τα άτομα χωρίς αναπηρία κατά 10,3 ποσοστιαίες μονάδες (με βάση στοιχεία από το 2015) και είναι λιγότερο πιθανό να ολοκληρώσουν τις σπουδές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από ό,τι τα άτομα χωρίς αναπηρία κατά 13,6 ποσοστιαίες μονάδες (με βάση στοιχεία από το 2015).

⁽¹⁰⁾ Έκθεση του Παγκοσμίου Οικονομικού Φόρουμ για τους παγκόσμιους κινδύνους 2019.

⁽¹¹⁾ Bloomberg NEF - Τάσεις των επενδύσεων στην καθαρή ενέργεια, Γ τρίμηνο του 2018.

⁽¹²⁾ COM(2018) 773 final.

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ το 2017» (EE C 173 της 31.5.2017, σ. 33).

3.9.3. Οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες μπορούν επίσης να προσφέρουν προοπτικές για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης. Το ζήτημα είναι ιδιαίτερα πιεστικό λόγω των κινδύνων που παρουσιάζει η πιθανή αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ και οι εμπορικές συγκρούσεις στις οποίες εμπλέκονται οι ΗΠΑ. Η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει ένα σύστημα διεθνών οικονομικών σχέσεων βάσει κανόνων, το οποίο θα συμπληρώνεται με τη διαπραγμάτευση συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών. Στόχος των εν λόγω συμφωνιών θα πρέπει να είναι η θέσπιση ελάχιστων επιπέδων δασμών, λαμβανομένων υπόψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των προτύπων της ΔΟΕ, καθώς και των δικαιωμάτων των κρατών να νομοθετούν προς το δημόσιο συμφέρον.

3.9.4. Η ΕΕΑ δεν μεριμνά για τα επίπεδα των επενδύσεων, δηλώνοντας ότι το χάσμα που εντοπίστηκε μετά το 2008 έχει σχεδόν γεφυρωθεί. Οι επενδύσεις (θεωρούμενες ως ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου) αναμενόταν να φθάσουν το 20,6 % του ΑΕγχΠ το 2018, έναντι 22,5 % το 2007 και 19,4 % το 2014⁽¹⁴⁾. Το επενδυτικό χάσμα, μετρούμενο με τους όρους αυτούς, έχει μειωθεί ως κάποιο βαθμό, αλλά δεν έχει ξεπεραστεί.

3.9.5. Οι επενδύσεις παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα σε σύγκριση με τις επενδύσεις στις ΗΠΑ και τη Νότια Κορέα, που συγκαταλέγονται στους φυσικούς ανταγωνιστές της ΕΕ στο πεδίο της καινοτομίας. Τα επίπεδα παραμένουν ιδιαίτερα υποτονικά σε ορισμένες χώρες με χαμηλότερο εισόδημα, αλλά και σε χώρες που υπέστησαν τις μεγαλύτερες μειώσεις μετά το 2008.

3.9.6. Η ΕΕΑ ευνοεί ορισμένους τομείς κοινωνικών επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων υγειονομικής και μακροχρόνιας περίθαλψης και της δημόσιας στέγασης. Η ΕΟΚΕ έχει υποδείξει τα πολλαπλά θετικά αποτελέσματα μιας καλοσχεδιασμένης, αποτελεσματικής και μελλοντοστραφούς κοινωνικής επένδυσης, η οποία οφείλει να θεωρείται όχι ως κόστος, αλλά ως επένδυση στην ευρωπαϊκή ανάπτυξη και τις προοπτικές απασχόλησης⁽¹⁵⁾. Η υλοποίηση αυτών των στόχων απαιτεί χώρο για δημόσιες δαπάνες.

3.9.7. Το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη επικροτείται ως μέσο στήριξης των επενδύσεων που στοχεύουν στην επίτευξη των πολιτικών προτεραιοτήτων της ΕΕ. Ωστόσο, οι διαθέσιμοι πόροι έχουν περιοριστεί και, συνολικά, επαρκούν μόνο για τη διατήρηση και όχι την αύξηση του συνόλου των πιστώσεων της ΕΤΕπ⁽¹⁶⁾ οι οποίες το 2017 ήταν στην πραγματικότητα κατά 7 % χαμηλότερες του μέσου επιπέδου της περιόδου 2013-2016⁽¹⁷⁾.

3.9.8. Απαιτείται προσέγγιση η οποία θα παρέχει ένα επαρκώς χρηματοδοτούμενο επενδυτικό πρόγραμμα, το οποίο θα περιλαμβάνει πόρους από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, με υποστήριξη από τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών. Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΕ θα είναι καλύτερα προετοιμασμένη να εφαρμόσει τους δεδηλωμένους στόχους σχετικά με την παροχή στήριξης για την ανάπτυξη των ΜΜΕ, τις επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες για την προώθηση του επιθυμητού πράσινου μετασχηματισμού, αλλά και τις επενδύσεις για την ενίσχυση της εκπαίδευσης και των επιπέδων δεξιοτήτων και για τη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών. Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει στο παρελθόν ότι η ευελιξία που επιτρέπεται επί του παρόντος στο σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης (ΣΣΑ) δεν είναι αρκετή και ότι θα πρέπει να ξεκινήσουν συζητήσεις σε επίπεδο ΕΕ για έναν πλήρως ανεπτυγμένο κανόνα ο οποίος θα αποκλείει τις δημόσιες επενδύσεις με προστιθέμενη αξία από το πεδίο εφαρμογής του ΣΣΑ, δηλαδή του ευρύτερα γνωστού ως «χρυσού κανόνα»⁽¹⁸⁾, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους.

3.10. Χρέος

3.10.1. Η ΕΟΚΕ, όπως είχε εκφράσει και σε προηγούμενη γνωμοδότησή⁽¹⁹⁾ της, συμμερίζεται την ανησυχία που εκφράζεται στην ΕΕΑ ότι τα υψηλά επίπεδα δημοσίου και ιδιωτικού χρέους αποτελούν διαρκείς πηγές ευπάθειας, κυρίως εντός της ζώνης του ευρώ. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος μειώθηκε από το ανώτατο επίπεδο ύψους 88,1 % του ΑΕγχΠ το 2014 σε 81,4 % του ΑΕγχΠ το 2018, παραμένει όμως πολύ υψηλότερο από το επίπεδο του 2008 και πολύ πάνω από τον στόχο του 60 % του ΑΕγχΠ. Ωστόσο, οι διεθνείς συγκρίσεις καταδεικνύουν ότι τα επίπεδα δημοσίου χρέους άνω του 60 % του ΑΕγχΠ δεν συνδέονται απαραίτητα με επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Η μείωση του δημοσίου χρέους φαίνεται πιο εύκολη όταν υπάρχει ταχεία οικονομική ανάπτυξη. Η καλύτερη προστασία από τους κινδύνους που συνδέονται με τα υψηλά επίπεδα χρέους είναι, ως εκ τούτου, μια πλήρης αποκατάσταση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω αντικυκλικών μακροοικονομικών πολιτικών. Επιπλέον, μια φιλική προς την ανάπτυξη δημοσιονομική εξυγίανση σε ευνοϊκούς καιρούς μπορεί να συμβάλει στην αποτροπή δυσμενών αντιδράσεων της αγοράς σε δυσμενείς περιόδους.

3.10.2. Το ιδιωτικό χρέος έχει μειωθεί κατά τα τελευταία έτη, αλλά παραμένει πάνω από το επίπεδο που είχε καταγραφεί την περίοδο πριν από την εισαγωγή του ευρώ στα περισσότερα κράτη μέλη. Η απομόνωση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων είναι λιγότερο χρονοβόρα και επώδυνη σε περιόδους υψηλής οικονομικής ανάπτυξης. Η αποσταθεροποίηση των οικονομιών της ζώνης του ευρώ μέσω μιας φιλοκυκλικής αγοράς ακινήτων πρέπει να παρακολουθείται εκ του σύνεγγυς και να αποφεύγεται μέσω της θέσπισης ρυθμιστικών μέσων ούτως ώστε να προλαμβάνονται οι οικονομικές κρίσεις.

3.10.3. Η μείωση του χρέους επιτυγχάνεται με τη βοήθεια υψηλού επιπέδου θεσμών που θα βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με τις οικονομίες με τις καλύτερες επιδόσεις. Αυτοί συμβάλλουν στη διασφάλιση της αποδοτικότητας των οικονομικών αγορών, καθώς και των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας και στην επίτευξη επαρκούς ποιότητας της δημόσιας διοίκησης και στηρίζουν τις κατάλληλες πολιτικές για τις συντάξεις, τον ανταγωνισμό και τη φορολόγηση.

⁽¹⁴⁾ Βάση δεδομένων AMECO. (Annual Macroeconomic Database)

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων» (ΕΕ C 262 της 25.7.2018, σ. 1).

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση του ΕΕΣ «EFSI: an early proposal to extend and expand (ΕΤΣΕ: αύξηση των πόρων και παράταση λειτουργίας)», σ. 21

⁽¹⁷⁾ ΕΤΕπ, Έκθεση στατιστικών στοιχείων για το 2017 (Statistical Report 2017).

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ το 2017», σημείο 3.4 (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 216).

⁽¹⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ το 2018» (ΕΕ C 197 της 8.6.2018, σ. 33).

3.11. Τραπεζική Ένωση

3.11.1. Εάν εφαρμόζονταν οι τρέχουσες προτάσεις για την τραπεζική ένωση, θα ήταν ανεπαρκείς σε αντιπαράβολη με την εμπειρία προηγούμενων χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι η επέκταση των κεφαλαιαγορών ελέγχεται καταλλήλως, έτσι ώστε να μην επιτρέπει την εμφάνιση τοξικών τιτλοποιημένων προϊόντων στις ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές που ενδέχεται να συμβάλουν στην επόμενη χρηματοπιστωτική κρίση. Τα εποπτικά όργανα στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ένωση κεφαλαιαγορών δεν θα οδηγήσει στην επιτάχυνση της φυγής κεφαλαίων από τα επιμέρους κράτη μέλη κατά τη διάρκεια πέσεων στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Για να διασφαλιστούν ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης για την πραγματική οικονομία, θα πρέπει να αποδυναμωθεί η αρνητική αλληλεπίδραση μεταξύ τραπεζών και εθνικών επιτοκίων. Απαραίτητα προς τούτο είναι η θέσπιση Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων και η παροχή του κατάλληλου μηχανισμού ασφαλείας στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Πριν από τη θέσπιση ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα πρέπει να διαγραφούν από τον ισολογισμό των συμμετεχουσών τραπεζών στο μέτρο που αυτό είναι εφικτό και δυνατό.

3.12. Μεταρρυθμίσεις στη ζώνη του ευρώ

3.12.1. Η εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ONE) πρέπει να επιδιωχθεί με περισσότερη φαντασία και σθένος. Οι προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της ONE και της διακυβέρνησής της είναι επί του παρόντος ανεπαρκείς για την προστασία από τους κινδύνους ασύμμετρων κραδασμών. Η προηγούμενη μονομερής αντιστάθμιση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, από την πλευρά του οφειλέτη μόνο, επηρέασε αρνητικά το συνολικό ΑΕγχΠ της ζώνης του ευρώ, συμβάλλοντας στη βραδεία ανάκαμψη της μετά το 2008. Για να δοθεί μεγαλύτερο περιθώριο στις χώρες που σημείωναν στο παρελθόν ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών να διευρύνουν την οικονομία τους (από την άποψη του δημοσιονομικού και εξωτερικού τους ισοζυγίου), οι χώρες με πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών δεν θα πρέπει μόνο να ενθαρρύνονται με κίνητρα να επενδύσουν περισσότερο, αλλά και να αυξήσουν τους μισθούς και τα κοινωνικά τους επιδόματα προκειμένου να στηρίξουν την ιδιωτική κατανάλωση.

3.12.2. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τους Ευρωπαίους ηγέτες να εντείνουν τις μεταρρυθμίσεις όσον αφορά την ONE, την Τραπεζική Ένωση και την Ένωση Κεφαλαιαγορών. Ωστόσο, για όσο χρονικό διάστημα η ζώνη του ευρώ δεν διαθέτει κοινό προϋπολογισμό που μπορεί να δημιουργήσει μια θετική δημοσιονομική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της, παραμένουν απαραίτητα τα νομισματικά κίνητρα κατά τη διάρκεια των μελλοντικών ύφεσης. Ενόψει του προβλεπόμενου τέλους των προγραμματισμένων αγορών ιδίων κεφαλαίων της ΕΚΤ στα τέλη του 2018, συνιστάται η ΕΚΤ να εξετάσει ένα πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων το οποίο θα μπορεί να ενεργοποιείται γρήγορα κατά τη διάρκεια μιας ύφεσης, εάν δεν επιτευχθεί δημοσιονομικό κίνητρο. Το πρόγραμμα θα πρέπει να προσανατολίζεται στην πραγματική οικονομία και σε επενδύσεις φιλικές για το κλίμα.

3.13. Δίκαιη φορολόγηση

3.13.1. Λαμβάνοντας υπό σημείωση τις συζητήσεις εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, βάσει των οποίων η φορολογία θα πρέπει να αποτελεί ζήτημα για ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία, η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει την έμφαση που δίδεται στις πολιτικές δίκαιης φορολογίας, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη την ικανότητα συνεισφοράς του κάθε ατόμου. Η ΕΟΚΕ, σύμφωνα και με προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, υποστηρίζει την ανάπτυξη μιας ευρέως αποδεκτής κοινής ενοποιημένης βάσης φορολογίας εταιρειών ως μέσο για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς με την απλοποίηση των φορολογικών υποθέσεων των μεγαλύτερων εταιρειών και ως μέσο αντιμετώπισης του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού⁽²⁰⁾. Επικροτεί επίσης τις ψηφιακές φορολογικές πρωτοβουλίες, θεωρώντας ότι είναι πολύ σημαντικό να αναπτυχθούν νέες παγκοσμίως αποδεκτές αρχές σχετικά με τον τρόπο καταλογισμού και ανάλογης φορολόγησης των κερδών των εταιρειών σύμφωνα με τη δημιουργία αξίας σε μια χώρα της ΕΕ⁽²¹⁾. Εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για τη σημασία που αποδίδεται στην ΕΕΑ όσον αφορά την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης, της φοροδιαφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, σύμφωνα με προηγούμενες γνωμοδοτήσεις⁽²²⁾ της ΕΟΚΕ.

3.14. Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

3.14.1. Η ΕΕΑ υπογραμμίζει για μία ακόμη φορά τη σημασία των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες θεωρούνται χρήσιμες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και τη μείωση των επιπέδων του χρέους. Ωστόσο, παραμένει ασαφές τι σημαίνει «διαρθρωτική μεταρρύθμιση», κάτι το οποίο καθιστά δύσκολη την ερμηνεία των ισχυρισμών ότι οι προηγούμενες μεταρρυθμίσεις είχαν αποδεδειγμένα θετικά αποτελέσματα. Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην κοινωνική και την οικονομική ανάπτυξη: περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, εκπαίδευση, κατάρτιση και απόκτηση δεξιοτήτων, βιώσιμη ανάπτυξη, διοικητική και θεσμική ποιότητα και περιβαλλοντική βιωσιμότητα⁽²³⁾. Έχει υποστηρίξει ότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα πρέπει να είναι ειδικές ανά χώρα, συνεπείς με τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), να μεριμνούν για τη βελτίωση της ευημερίας και να εδράζονται στη δημοκρατική στήριξη και όχι σε μια ενιαία προσέγγιση για όλα τα κράτη μέλη⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας εταιρειών (ΚΕΒΦΕ)»(ΕΕ C 434 της 15.12.2017, σ. 58)

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με τη φορολόγηση των εταιρειών με σημαντική ψηφιακή παρουσία»(ΕΕ C 367 της 10.10.2018, σ. 73).

⁽²²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ευνοϊκό σύστημα φορολογίας για θεμιτό ανταγωνισμό και δίκαιη ανάπτυξη»(ΕΕ C 434 της 12.7.2017, σ. 18).

⁽²³⁾ Για παράδειγμα, βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των δαπανών E & A, αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, των τομέων και των οικονομιών, προώθηση της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας με υψηλότερους μισθούς και ταυτόχρονη μείωση των προσωρινών και ασταθών θέσεων εργασίας με χαμηλούς μισθούς, ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων σε αυτές, καθώς και του κοινωνικού διαλόγου σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταρρύθμιση των δημόσιων διοικήσεων ώστε να καταστούν αποτελεσματικότερες για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και πιο διαφανείς για το κοινό, προώθηση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζομένων με σκοπό την επίτευξη ίσων ευκαιριών και αποτελεσμάτων για όλες τις κοινωνικές ομάδες.

⁽²⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»(ΕΕ C 262 της 25.7.2018, σ. 1, σημείο 2.5).

3.14.2. Οι πρόσφατες μέτριες επιδόσεις σε θέματα ανάπτυξης και οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας εγείρουν ερωτήματα σχετικά με τα οφέλη ορισμένων από τις προηγούμενες πολιτικές που θεσπίστηκαν υπό την επισήμανση «διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις». Οι αριθμοί των απασχολούμενων αυξήθηκαν, σε αναλογία με την αυξανόμενη ζήτηση, συχνά, όμως, με επιδείνωση της ποιότητας των θέσεων εργασίας και αύξηση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας.

3.14.3. Τα αποτελέσματα των «διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» του παρελθόντος εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο διαμάχης. Ορισμένες εκτιμήσεις ήταν θετικές, με τους εργοδότες να φέρεται να εκφράζουν μερική ικανοποίηση για τις μεταρρυθμίσεις στις αγορές εργασίας⁽²⁵⁾. Ωστόσο, υπάρχει και πλούσια βιβλιογραφία που δημιουργεί σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με τις συστάσεις πολιτικής για την αγορά εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο παρελθόν⁽²⁶⁾. Ως εκ τούτου, στην πιο πρόσφατη στρατηγική του ΟΟΣΑ για τη δημιουργία θέσεων εργασίας (*OECD Jobs Strategy*) υποστηρίζεται πλέον βάσει «πρόσφατων στοιχείων» ότι «οι χώρες με πολιτικές και θεσμούς που προάγουν την ποιότητα της απασχόλησης, τον όγκο των θέσεων εργασίας και τη μείωση των αποκλεισμών έχουν καλύτερες επιδόσεις από όσες επικεντρώνονται κυρίως στην ενίσχυση ή τη διατήρηση της ευελιξίας της αγοράς»⁽²⁷⁾.

3.14.4. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την παρατήρησή της ότι η επιτυχία ή η αποτυχία ενός συγκεκριμένου μεταρρυθμιστικού μέτρου συχνά κρίνεται κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου άνω των πέντε ετών⁽²⁸⁾. Θα πρέπει να αξιολογηθεί η επίδραση των μέχρι σήμερα πολιτικών οι οποίες εισήχθησαν ως «διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις» με βάση αποδεικτικά στοιχεία και με την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών, ως βάση για την ενημέρωση των μελλοντικών συστάσεων πολιτικής⁽²⁹⁾.

3.15. Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων

3.15.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την αναγνώριση της σπουδαιότητας του κοινωνικού πυλώνα, επαναλαμβάνοντας την επείγουσα ανάγκη υλοποίησής του λαμβάνοντας υπόψη τις χαμηλές οικονομικές και κοινωνικές επιδόσεις σε πολλές χώρες από το 2008 και μετά.

3.15.2. Ο κοινωνικός πυλώνας θα πρέπει να ενσωματωθεί πλήρως στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και όχι να περιλαμβάνεται μόνο ως παράρτημα. Ο συνοδευτικός πίνακας αποτελεσμάτων (*scoreboard*) υποδεικνύει την κλιμακα του επικείμενου έργου ώστε η ΕΕ να επιτύχει «κοινωνική βαθμολόγηση τριπλού Α». Είναι σαφές ότι δεν έχει επιτευχθεί σε όλα τα κράτη ένα αποδεκτό επίπεδο εισοδήματος, συνθηκών διαβίωσης, κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνικών παροχών, εκπαιδευτικής κατάρτισης, καθώς και ψηφιακής πρόσβασης⁽³⁰⁾.

3.15.3. Ο πυλώνας των κοινωνικών δικαιωμάτων θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέσο μέτρησης των συστάσεων προς τα κράτη μέλη. Οι 20 αρχές του πυλώνα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως δείκτες για την αξιολόγηση της επιτυχίας των χωρών όσον αφορά την ενσωμάτωση της προσήλωσης τους στον κοινωνικό πυλώνα στις οικονομικές τους πολιτικές.

3.15.4. Αυτό αναδεικνύει επίσης την ανάγκη για επαρκή μέσα χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων συνεισφορών από την ΕΕ. Τόσο το επενδυτικό σχέδιο της ΕΕ, εάν χρηματοδοτηθεί επαρκώς, όσο και η πολιτική συνοχής της ΕΕ μπορούν να συμβάλουν, σε συντονισμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Αυτό προϋποθέτει την παροχή κατάλληλης ευελιξίας στο πλαίσιο του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Όπως διατυπώνεται και σε προηγούμενη γνωμοδότηση, προϋποθέτει επίσης συνεχή επαρκή χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής από τον προϋπολογισμό της ΕΕ⁽³¹⁾.

3.15.5. Πρέπει επίσης να εξεταστεί προσεκτικά η πρόταση που διατύπωσε ο πρόεδρος Juncker κατά την ομιλία του για την κατάσταση της Ένωσης το 2017, σχετικά με μια Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας. Αυτή θα μπορούσε να συμβάλει στην αποτελεσματική εφαρμογή των δικαιωμάτων σε θέματα εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης της ΕΕ και στην καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού.

3.15.6. Εκτός από το γεγονός ότι χρησιμοποιείται ως οδηγός για τις συστάσεις πολιτικής, ο πίνακας αποτελεσμάτων που επισυνάπτεται στον κοινωνικό πυλώνα θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως παράδειγμα για παρόμοιες αναλύσεις των επιδόσεων μεμονωμένων χωρών σε σχέση με τις πολιτικές για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, ώστε να μπορούν να αξιολογούνται σε παρόμοιο επίπεδο σοβαρότητας.

⁽²⁵⁾ EKT, “Structural policies in the euro area” (Διαρθρωτικές πολιτικές στη ζώνη του ευρώ).

⁽²⁶⁾ A. Piasna & M. Myant (επιμέλεια) “Myths of Employment Deregulation: How it neither creates jobs nor reduces labour market segmentation” (Μύθοι για την απορρύθμιση της απασχόλησης Πώς δεν δημιουργεί θέσεις εργασίας, ούτε μειώνει τον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας), Βρυξέλλες, Ευρωπαϊκό Συνδικαλιστικό Ινστιτούτο (European Trade Union Institute — ETUI), 2017.

⁽²⁷⁾ “Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD Jobs Strategy” (Καλές θέσεις εργασίας για όλους σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο εργασίας - Η στρατηγική του ΟΟΣΑ για τη δημιουργία θέσεων εργασίας), σ. 8.

⁽²⁸⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Πρόγραμμα ελέγχου της καταλληλότητας και της αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας (REFIT) — Τρέχουσα κατάσταση και προοπτικές» (EE C 62 της 15.2.2019, σ. 121).

⁽²⁹⁾ Γνωμοδότηση με θέμα «Πρόγραμμα ελέγχου της καταλληλότητας και της αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας (REFIT) — Τρέχουσα κατάσταση και προοπτικές» (EE C 62 της 15.2.2019, σ. 121).

⁽³⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων» (EE C 262 της 25.7.2018, σ. 1).

⁽³¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο μετά το 2020» (EE C 440 της 6.12.2018, σ. 106).

3.15.7. Λόγω της σημασίας που έχει η πρόωθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο στον οικονομικό όσο και στον περιβαλλοντικό και τον κοινωνικό τομέα, ο τίτλος «Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης» πρέπει να μετονομαστεί σε «Ετήσια Επισκόπηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης».

3.16. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου

3.16.1. Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών πρέπει να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τις απαραίτητες εθνικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα συμβάλουν στη δημιουργία των καλύτερων προϋποθέσεων για τις οικονομίες τους ώστε να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών τους. Για τον λόγο αυτό, είναι απαραίτητη η συμβολή των τοπικών υπαλλήλων αρμοδίων σε θέματα Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, των Εθνικών Δημοσιονομικών Συμβουλίων, των Εθνικών Συμβουλίων Παραγωγικότητας και των Εθνικών Κοινωνικών και Οικονομικών Επιτροπών. Τα μέλη της ΕΟΚΕ μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στον συγκεκριμένο τομέα.

Βρυξέλλες, 20 Φεβρουαρίου 2019.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER
